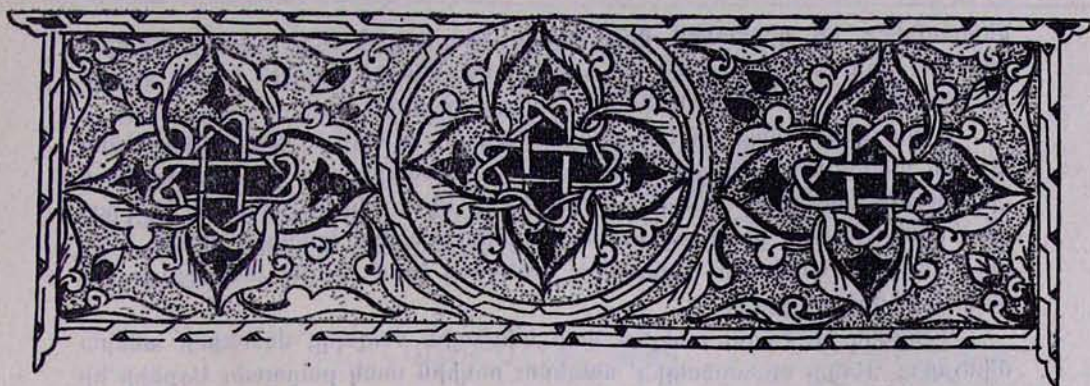

ԵՂԻՎԱՐԴ (ԵՂԻԾԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԷՐՏԵՐԵԱՆ)

ԼՈՒՍԱՄԱՏԵԱՆ ՄԱՐԴՈՒ ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ

«Եւ արար Աստուած զմարդն ի պատկեր իւր»
(Ծնունդը 1—27)

Օրջան ըրաւ Աստուած իր ստեղծած աշխարհին մէջ: Ամէնօրեք, կաթիլ կաթիլ եւ ծով առ ծով բարիքն էր որ կը բաշխուէր: Սակայն համագոյքը լեցնող արարածները անկենդան կենդանութեան մը պատկերը կը վերբերէին զուրկ իրենց ստեղծիչը ցոլացնող հոգեհայելիէն, իմացականութեան խանդէն, ըմբռնել կարենալու համար կապը որ կ'ստնչէր Արարիչն ու արարածը: Կը պակսէր ապրումի երազով տոգորում էակը, որ բնութեան մեծ ստեղծաշարէն զեղումի հաներ երկինքները եւ դողդոջ լոռութիւններէն քաղէր ձայներու հրդեհը: Աստուած պէտք ունէր մարդուն:

Ու տեսաւ Աստուած իրմէ քիչ մը անդին թրթռացող շերտը կաւին: Առաւ ափով, շաղունց զայն սրբազան մաշիհի մը պէս եւ անոր անզգայ եւ անթոյն կաղապարին մէջ դրաւ թեւ մը իր շունչէն: Երբ մաշեցաւ իր ձեռքերուն մէջ կեանք առած էակին, տեսաւ որ նման էր ան իր պատկերին, եւ լեցունեցաւ սիրով: Արարիչը հողածին կոչեց իր ձեռակերտ Ադամը:

Ադամ ստեղծուելէն վերջ, կարծես երազէ մը կ'արթննար: Մեղրի նման արեւ մը մետաքս թելերով կը փռուէր պարտեզին վրա, լեցնելով ծաղիկներու ոսկեփերթ բաժակները: Կը հոսէին ջուրեր լոյսով արծաթաւած, լիճերը ձոյլ ձոյլ պսակած հողին, գետինը կը խնդար գոյնզգոյն ծաղիկներով, ծառերը իրենց վճիտ պարույրը կը բանային երկնքին ներքեւ: Հեռուն լեռները սիւններու նման վեր կը բռնէին երկնքին կապոյտը: Ամէն սեռէ ու տեսակէ

կենդանիներ կը կայտնէին նորաստեղծ պարտեզին մէջ՝ առանց իրարու ծոռ նայելու: Անոնք առանց խօսելու կը հասկնային զիրար, իրենց բազոր նախածքներու խաղաղութիւնը փոխ տալով իրարու:

Աղամ կ'արթննար իր երազէն: Միմակ էր, տխուր ու մտամոլոր: Անոր դէմքէն սրբուած էր ժպիտը՝ զոր Աստուծոյ մատները դեռ նոր կաթնցուցած էին իր աչքերուն խորը: Արարիչը հետեւէն կը դիտէր իր ձեռակերտը եւ կ'ըզգար միմակութեան ցար աճոր: Աստուածները միայն կրնային միմակ ապրիլ: Մեղքացաւ Աստուած Աղամին եւ ստեղծեց Եան, իբրեւ ամբողջացուցիչ մաս եւ օգնական իրեն:

Փեղեցիկ էր Եան, ուսերէն վար կ'իյնային մազերը, մետաքսի անձրեւ մ'իմշպէս: 'Էմքը արեւածաղիկ՝ մազերու ոսկիին տակ բացուած: Աչքերը իր մարմնի խորհորդին վրայ կը վառէին նման զոյգ մը կանթեղներու, որոնք կրնային մարդոց գերեզմանները լուսաւորել: Հասակը մարմարի բոց էր, ներդաշնակ ու պերճ: Անոր թափանցիկ կոործքին վրայ զոյգ մը աղամիներ իրարու կը նայէին, իրենց թխորակ կտուցներով:

Աղամ միմակ կը շրջէր պարտեզին մէջ, երբ նշմարեց որ իրմէ քիչ անդին ձեւ մը, յանդիմարտի պէս թրթուռ, իրեն կը նայէր: Անոնք պահ մը զիրար դիտեցին: Ժպիտը պատասխանեց ժպիտին: Երկուքին ալ աչքերը կը մշուշուէին սիրով: Հոգիները քոյր են եւ կը վախճան միմակ մնալ, անոնք իրարու կուգան, իրարմէ բաշուող երկու արեւներու ուժով: Անոնց մարմինները կը դողային, ճարճատուն այրող գերաններու պէս: Յետոյ գացին պարտեզի մութ շուքերուն սիրտը:

Ուշաթափ էր Եան, փական իր արտնամունքները, եւ գինով՝ Աղամ, որովհետեւ խմած էր քաղցրութիւնը մեղքին եւ գինին հեշտութեան: Երջանիկ էին, մոռցած այն ամէնը՝ որ սահող վայրկեանին հեշտանքը շունէր: Իրենց քովիկը հաստարուն թզենիին վրայ կը բարձրանար որթատունկը, անոր ուռցազարդ քարունակներէն կախած մարգարտախառ իր ողկոյզները: Աղամ իր քերկրանքին մէջ խաղողի արիւնով լուաց կնոջ դէմքը, սպիտակ ինչպէս շափրակները լուսասին:

Յետոյ բնեցին դաճածայնը մօտեցողին, որ անհուն քաղցրութեամբ իրենց կը նայէր: Անոր հասակը լուսասինի մը պէս, միմշեւ երկիւնք կը բարձրանար, իսկ բազուկները կարծես կը գրկէին ամբողջ աշխարհը: Դրախտը դողող զոյգ գետերու պէս բացուեցան եկողին շրթները. «Պարտեզը ձերն է իր բոլոր բարիքներով. բոլոր ծառերէն կրնաք ուտել, բացի բարիի եւ չարի ծառէն», եւ ցոյց տուաւ անոնց բազմուղէշ տունկը՝ որ միայլ ամպի մը պէս կը բացուէր պարտեզին խորը: Անոր շուք օձը պարանի պէս իր մարմինն էր փաթթած, եւ սեւ ժպիտով կը նայէր նորաստեղծ զոյգին:

Աղամն ու Եան, թեւ թեւի կը շրջէին բուրաստանի մէջ, ամերն ի վար քիչ շուրերու, երկու անմահ ալիքներու նման: Էդսը արեւուն կը տօգումէր ցոլքին դիմաց որ կը ծորէր անոնց իրարու եկած երեսներէն, եւ ծառերու շուքերուն հետ երբ իրարու կ'երկարէին իրենց շրթները, կը տրոփէր սիրուն անտառին:

Օձը որ հանդիսատես էր անոնց երջանկութեան, մօտեցաւ իրենց, որախոյթիւնը եղծող շուքի մը նման, եւ համոզեց որ ուտեն այն ծառէն՝ զոր արգիլած էր իրենց Արարիչը: Անոնք ուտել վերջ անդրադարձան թէ մերկ էին եւ կ'ամշնային իրարմէ: Մեղքին կաթիլը առած էր իրենցմէ՝ անմեղութեան շնորթը, կաթեցնելով նոյն ատեն անոնց հոգիներուն խորը իմաստութեան ցողիկ մը: Օձը կը խնայար չարածպիտ:

Թուած էր երազը, վտարուած էին պարտեզէն վայրկեանի մը հաճոյքը վալելու գինով: Ապերջանիկ չէին զգար ինքզինքնին սակայն, որովհետեւ կը հաւատային կեանքին եւ կը սիրէին զիրար:

Դուրս ելան պարտեզէն եւ հետեւեցան դրախտի մեծ գետի ուղղութեան: Անոնք կ'երթային դէպի մեծ լեռը որ իր արծաթ սաղաւարտով կը բրգանար երկնքին դէմ, որուն վրայ դարեր յետոյ Նոյեան տապանը պիտի հանգչէր, ջուրերէն ազատուած աղանիի մը նման:

(Էջ 7—9)

ԿԱՅԷՆ ԵՒ ԱԲԷԼ

«Ո՛ր է Կայէն եղբայր քո»

(Ծնունդ 4—9)

Ադամ եւ Եւան եղեմական դրախտէն աքսորուելէն յետոյ, բնակեցան մեծ լեռան ստորոտը, որ կապոյտին մէջ կը բարձրանար: Կարմիր ամպեր, խաղողի խոշոր ողկոյզներու նման կը կախուէին լեռան վրայ: Հովիտի մեծ կաթսային մէջ, կրակի գոյնով ծալեր իրարու քով պառկած կը խմէին արեւը, աստուան ցօղերով տամկացած: Նախածնողները շինեցին իրենց բնակարանը, անտաշ քարերով, մեծ լեռնէն սկիզբ առնող դաշտին մէջ, ուրկէ աղմկայոյց գետ մը իր ջուրերը կը վազցներ դէպի հիւսիս: Մշակեցին հողը, բոնի կորզելով զայն բլուրներու կողերէն: Վանեցին գալլախազն ու դժնիկը, աւազն ու խօլաբոյսը եւ անկողին յարդարեցին աստղատերեւ տունկին, որ իր մարգարտաշար հատիկները կը դիզէր հողին վրայ, կաքաւի աղուոր հաւկիթներու նման: Մրգաստաններու զմրուխտն ու ոսկին կը վառէին հովերու շրթներէն՝ նոր դրախտի մը գեղեցկութեամբ, զոր իրենք էին յօրիներ:

Ունեցան երկու զաւակներ, Կայէն եւ Աբել, մին խաշնարած էր եւ միւսը՝ հողագործ: Երջանիկ էին, կ'զգային թէ քրտինքով թրջուած հացը աւելի քաղցր էր քան անաշխատ կեանքին առատահոս պարգեւը: Որովհետեւ վայսայն հոգիներուն՝ որոնց մէջէն չէ անցած անձնահրաշ ոգին, որ նոր յոյզեր ու քաղցրութիւններ կը բերէ ձանձրոյթը խաղաղութեան, ինչպէս հովը կ'անցնի անտառներէն, իր զովաշունչ թովչութեամբ:

Աշխարհը այն ատեն հիմակուան պէս չէր, քարի եւ շոյող արեւին տակ բոյսերն ու ծառերը կը մեծնային ազատ: Լեռներուն վրայ խոշոր սօսիներ տարիներու բեռան տակ չէին զգար ծամանակի յոգնութիւնը: Գետակներու ափին՝ աղբիւրներու առջեւ, հաճոյքն ու համը կ'ոտեցնէին ծառերուն պտուկները: Ծանօթ չէր տակաւին բռնութեան դառնութիւնը եւ պարտութիւններուն մղձաւանջը:

Աբելը խաշնարած էր, ամբողջ օրը լեռներու վրայ կ'զբօսնոր, սրինգով կամ գառներու հետ խօսելով, որոնք մետաքս բուրդեր ունէին եւ անուշ նաշուածք: Իրիկունը երբ երկնակամարը կը ցածնար եւ աստղերը կը պայթէին, վերածելով երկինքը մեծ վարդաստանի մը, հովի Աբելը տուն կ'անաջնորդէր իր հօտը:

Իսկ Կայէն կ'աշխատէր արտերուն մէջ: Հողը կնոջ մը նման կը ծնէր իր բարիքները, զուարթացնելով առաջին հողագործին սիրտը: Ուրախ էր Կայէն, որովհետեւ ցորենի արտը փշրուած կրակի պէս կը փռուէր արեւին տակ, անոնները արծաթ թելերով կ'երկարէին դաշտերու պատմութեան վրայ, եւ հողը կը խնդար հազար բարիքներով: Իրիկունը երբ իր թեւերով ծածկէր այգիները եւ արեւը կարմիր նուտի պէս լեռան վրայ իյնար, Կայէն եւս տուն

կը վերադառնար: Ամբողջ ընտանիքը բոլորում քարէ սեղանին շուրջ կը վայելէին բնութեան բարիքները: Անոնց սիրաբ ասակ էր եւ պարզ, նման երկնքին որ լեռներուն վրայ կը տարածէր իր թափանցիկ ապակին:

Տասընիցներորդ լուսնին, ամառուան մեծ տօնին, երկու եղբայրները իրենց աշխատանքի արդիւնքներէն ընծայ քերին Աստուծոյ: Արէլ պարարտ խոյ մը, որուն եղջիւրները գեղեցիկ պսակ մը կը հիւսէին իր գլխուն շուրջը, զարդարուած ճիւղերով, իսկ Կայէնը քանի մը քօռ ցորեն: Իրին իրենց ընծաները հսկայ ժայռի մը վրայ, եւ սպասեցին Աստուծոյ օրհնութեան եւ ընդունելութեան:

Երկու եղբայրները երկար չսպասեցին, Աստուած կապոյտ ամպի մը վրայ նստած եկաւ: Անոր դէմքը շաքուղի էր ինչպէս փայլակ, աչքերը փարփառ լուսաստղի նման: Բացունեցան իր շրթները եւ օրհնութեան կրակը ինկաւ Արէլի գոհին վրայ: Աստուած միշտ լաւագոյնը կը պահանջէ իր որդիներէն. վայ անոր որ իր յոռեգոյնը կը կամենայ:

Խոռված էր Կայէնը, իր դէմքը այնքան մուլ էր, որ կրնար մութին մէջ ձգել երկնքի դարպասները: Նախանձը կը մեծնար իր մէջ սեւ ու կարմիր ալիքներով այս անաւոր մերժումէն: Նախանձը կրակ է որ ինքզինքը կ'ուտէ եւ կրնայ դժոխքը փոխադրել մարդոց սիրտերէն ներս: Կոյր օձ է, մահուան պաղուքեամբ սպարուած հոգիներուն խորը:

Կայէն ըմբոստացաւ Արարիչին դէմ, իր եղբորը եղած շնորհին համար, առաւ խոշոր քար մը եւ սպաննեց Արէլը: Երկիրը որ կոյս էր մինչեւ այդ օրը, ողորդուած միայն երկնքի ցօղով եւ անձրեւով, առաջին անգամ ըլլալով ծծեց մարդուն արիւնը: Արէլի արիւնը հագիւ հողին թափած, երկիրը սկսաւ մունչել, կոծկոծիլ եւ յանկարծ պատռեցաւ, ինչպէս անբախտ մայր մը աշխարհ կը քերէ հրէշային երեխայ մը, Աստուծոյ բարկութեան կնիքը վրան:

Աստուած անիծեց Կայէնը. «Պիտի հալածուիս ոճրագործի անդոհով եւ քնաւ հանգիստ պիտի չունենաս, քանի որ սպաննեցիր ոչ միայն եղբայրդ՝ այլ նաեւ մարդկային եղբայրութիւնը: Չեղբը որ թափեց անմեղ արիւնը, խորտակեց սիրոյ ոսկի շրթան, որ մարդերը իրարու կը կապէ ծիածանի օղակներով, անիծեալ ըլլաս յախտեան»: Աստուածային անէծքը այժմ կախուած կը մնար մարդասպանի գլխուն՝ իր շղթաներէն արձակուած հրէշի մը պէս:

Յետոյ Կայէն տեսաւ որ կը բացուէր երկնքի վարագոյրը եւ խոշոր աչք մը իրեն կը նայէր քոցավառ ջահի մը նման: Կը փախչէր Կայէնը բոկոտն, երկրի անծայր ճամբաներէն առանց կանգ առնելու: Իր փոսացած աչքերուն մէջ արիւն կար, սպաննուած երբօրը պատկերով: Կը խօսէր ինքզինքին հետ միայն, բայց չէր նայեր անոնց՝ որոնք կը խօսէին իր հետ: Իրեն կը թուէր թէ անաւոր հրէշ մը երախը բացած զինքը կլլել կ'ուզէր: Իր ծոած ողնախարին վրայ սառոյցը իր մատներն էր խրէր: Այտները կը ողային, ոսկորները կը ճարճատէին, իսկ ճակատը խարանձուած էր կարմիր եւ անցնջելի նշանով մը: Բոլորը կը ճանչնային զինքը, որովհետեւ խոշոր կոտորչ մը բուսած էր իր ճակտին մէջտեղը:

Կը փախչէր ստուերի մը պէս եւ կ'զգար թէ բոլոր շուրջի իրերը խոժոռ կը նայէին իրեն: Կը լսէր միայն ձայն մը որ կ'արձագանգէր երկնքէն, անդունի սաստի մը նման. «Կայէն, ո՞ր է եղբայրդ»: Մարդասպանը կը քամուէր իր տատապանքին մէջ, կ'ուզէր մեռնիլ ու չէր կրնար:

Անկէ յետոյ արիւնով ներկուեցան հողերը, կարմիրով գիշերները եւ չարիքը իր շուրջը նետեց մարդոց սիրտին՝ մահուան մղձաւանջով:

(Էջ 11—13)